

Úvod k místním Agendám 21 v České republice

Bohuslav Krajšek

Vydalo
Ministerstvo životního prostředí
Praha 1998

To co je pochopené, je i dobré
Jacques Bergier

Vše co je dobré je srdcem rajské zahrady
Walter Steinbeck

Obsah

Úvodní slovo	5
Co jsou místní Agendy 21?	6
Co má být mezi prvními výsledky řešení místní Agendy 21?	6
Co je strategický plán místní Agendy 21?	6
Kulaté stoly	8
Co je nutné připravit pro zahájení místní Agendy 21?	9
Kordinátor místní Agendy 21	9
Materiály pro Agendu 21 na místní úrovni	10
Závěrečné úvodní slovo	12
Otázky a problémové okruhy místní Agendy 21	13
Sociálně ekonomický okruh	13
Zachování, šetrné využívání a hospodaření s regionálními zdroji rozvoje	19
Posilování úlohy důležitých skupin obyvatel	27
Prostředky pro zajištění udržitelného rozvoje	32
Na závěr	36
Doporučená literatura	37
Adresy na internetu	38
Seznam důležitých adres a kontaktů	39
Zkratky	43

Úvodní slovo

Agenda 21 je nový pojem, který se objevil v ochraně životního prostředí po roce 1992 (přesněji řečeno po světové konferenci v Rio de Janeiru). Jde o souhrnný název asi 38 obecných okruhů (odpady, chudoba, ochrana vody, ochrana přírody). Tyto problémy souvisejí s kvalitou životního prostředí, ekologickou šetrností, sociální a zdravotní pohodou občanů zemí celého světa. Všech 38 problémových oblastí života (viz dále v textu) bylo určeno na základě zkušeností zástupců (převážně ministrů) z států světa. Soubor problémových okruhů dostal název Agenda 21 s tím, že se jedná o problémy k vyřešení při vstupu do 21. století.

O některých tématech ochrany životního prostředí se dobře mluví. Dobře se poslouchají návrhy co by se celosvětově mělo a co se musí. Velmi často, takřka vždy jsou připravovány rozhodující a na dlouhá léta platící dokumenty. Připravují je lidé, kteří se nemají o co bát v rozlehlých jednacích sálech OSN nebo jiných globálních úřadů. Praxe je jiná, zelená, pestrá a všude jiná, tak jako jsou si nepodobná různá místa na zemi, kde člověk žije. Tím co bylo uvedeno nechceme nijak říkat, že jsou přijatá usnesení špatná, jen si každý z nás musí uvědomit, že než dojde k naplnění jednoho bodu rezoluce, stojí to mnoho úsilí a drobné úmorné práce. Jde o rozhodně více energie, než je vynaloženo na vytvoření dokumentu.

Ve většině případů jde o to, aby se organizátor — aktivní člověk — nenechal otrávit hned na počátku svého snažení. Samozřejmě v Čechách a na Moravě to není jednoduché a vyžaduje to být na nezdary předem důkladně připraven.

Co jsou místní Agendy 21?

Místní Agendy 21 (dále i jen MA 21) jsou převedení všech 38 problémových okruhů dohodnutých na setkání zástupců všech zemí v Riu do přímých srovnatelných souvislostí se situací a životním prostředím v konkrétním městě, obci, regionu. Místní Agenda 21 tak souvisí především s aktuální — současnou — situací v regionu, městě nebo obci. Klíčem k řešení globálních problémů světa je mimo jiné i odpovědný přístup člověka k nejožehavějším problémům lokálním — místním —, tedy těm které může pomáhat úspěšně řešit.

Řešení problémů lokálních má ve skutečnosti v rukou každý občan žijící v daném regionu. Je pouze otázkou kdy a jak se jej do definování a postupného řešení jednotlivých problémů podaří zapojit tak, aby se kvalita životního prostředí jako celku i kvalita bytí jednotlivce skutečně začala zlepšovat.

V samotném důsledku Agenda 21 (a její rozpracování na místní úrovni) znamená postup k určitému stupni společenského porozumění, při kterém jednotliví občané, podnikatelé, státní správa, samospráva i organizace jsou schopni a ochotni dát ruku k dílu.

Co má být mezi prvními výsledky řešení místní Agendy 21?

V první a úvodní fázi zavádění nebo připravování místní Agendy 21 jsou hledání partneři. Také je zkoumán názor podnikatelů, státní správy a samosprávy (starostů) i občanů (občanských sdružení) na zlepšení životního prostředí v kontextu růstu místní životní úrovně. Na základě poznatků, anket, průzkumů mínění, sezení, kulatých stolů zástupců obcí nebo regionu je připravován a sestaven předběžný strategický plán rozvoje v rámci zavádění místní Agendy 21.

Co je strategický plán místní Agendy 21?

Strategický plán rozvoje vzniká na základě průzkumu názorů úředníků státní správy, zástupců samosprávy, podnikatelů, občanů žijících v regionu a institucí a dobrovolných organizací působících v regionu. Obsahem Strategického plánu rozvoje regionu, města nebo obce je hlavně souhrn reálných možností řešení otázek Agendy 21 v regionu a časové možnosti jejich řešení. Hlavně jde o možné hmotné, finanční i jiné podmínky nebo prostředky dostupné a využitelné pro dosažení úspěšného a postupného řešení problémů. Výsledky průzkumů a jednání jsou shrnuty do předběžného strategického plánu. Plán je předložen k další veřejné diskusi na kulatých stolech s občany. Dále je zveřejněn v lokálním tisku a současně je rozšiřován jako směrodatný dokument pro další rozvoj v území.

Projednáním s občany a organizacemi lze vytvořit finální Strategický plán, který stanoví dílčí jasné otázky pro každý problémový okruh Agendy 21 v regionu. Dále stanoví dílčí cíle, naznačí možnosti a hlavně místní vnitřní zdroje pro řešení otázek (např. finanční podpora ze strany podnikatelů, regionálních institucí, vědeckých institucí apod.). Jakýkoliv funkční zdroj podpory Agendy 21 na místní úrovni by měl být ve Strategickém plánu uveden.

Strategický plán má samozřejmě více úkolů než pouze být základním herním plánem pro rozvoj místní Agendy 21. Strategický plán může sloužit jako podkladový dokument občanů pro vytvoření konceptu územního plánu nebo plánu velkého územního celku (v regionu). Zároveň je Strategický plán klíčem k čerpání z podpůrných fondů PHARE a posléze i ze strukturálních fondů Evropské unie. Rozpracování jednotlivých dílčích částí strategického plánu místní Agendy 21 může být zdrojem inspirace pro podávání různých žádostí o podporu projektů ze strany:

- ♦ **Ministerstva pro místní rozvoj** (agroturistika, vznik cest kulturního a přírodního dědictví, obnova venkova, rozvoj místního podnikání, obnova historických monumentů, programy podpory začínajícím podnikatelům a podobně),
- ♦ **Ministerstva životního prostředí** (řízené projekty PHARE, ekoturistické koncepty, rozvoj ochrany krajiny, program péče o krajinu, revitalizace říčních systémů a revitalizace krajiny, programy na podporu ekologické osvěty a vzdělávání apod.),
- ♦ **Státního fondu životního prostředí** (nové technologie, čistírny odpadních vod, kanalizace, zlepšení ovzduší, nové zdroje energie, financování zavádění plynu apod.),
- ♦ **Ministerstva zemědělství** (podpora ekologicky šetrného zemědělství, podpora ochrany krajiny a rozvoj systému zemědělských fondů),
- ♦ **Ministerstva školství** (podpora dětských a mládežnických organizací a jejich činnosti, podpora rozšíření a zpestření školní výuky, zlepšení školního prostředí atp.),
- ♦ **Ministerstva práce a sociálních věcí** (podpora rozvoje řemesel a zaměstnanosti, podpora začlenění osob se sníženou pracovní schopností a nebo z problémových skupin obyvatel, atp.),
- ♦ **Ministerstva zdravotnictví** (programy na podporu dostupnosti a pravidelnosti lékařské péče a sociální pomoci starším a přestárlým občanům atp.),
- ♦ **Programu Evropské unie „Ecos-Ouverture“**, který umožňuje zajišťovat přenos zkušeností ze západní Evropy a zároveň využití finančních prostředků z různých nadací (Partnerství, Nadace rozvoje občanské společnosti, Open Society Fund, a dalších).

Dokument — strategický akční plán — jeho rozpracované jednotlivé úlohy, vzniklé na základě porozumění uvnitř regionu, umožní zajistit základní finanční zdroje rozvoje. K vyjasnění situace a pochopení záměru koordinátorů i občanů slouží tzv. kulaté stoly občanů.

Kulaté stoly

Kulatý stůl je osvědčeným způsobem společenského řešení některých ožehavých problémů v zemích na západ od České republiky. Je to termín používaný pro otevřené setkání určitého počtu zainteresovaných občanů k řešení vybraných dílčích otázek. Otázky mohou souviset nejen s místní Agendou 21, ale prakticky s čímkoliv ze života obce, města nebo regionu. V rámci setkání je velmi důležitá role schopného koordinátora, který celou diskusi nějak řídí a vede ji k jednoznačně dobrému výsledku. Pro úspěch kulatého stolu je nutné, aby většina lidí mohla formulovat svůj názor a aby byly sladěny snahy o řešení daného problému.

Výstupem kulatých stolů je soubor možných řešení určeného okruhu problémů, určení řešitelů i prostředků k řešení a stanovení koordinačního týmu. Pokud je využita skutečně celá škála možností, které jsou během kulatého stolu probírány, pak lze věc opravdu vyřešit. Podmínkou je rovněž zapojení všech účastníků do jednání.

Je předem zřejmé, že v regionech České republiky kulatý stůl není jednoduchou záležitostí. A také že nemůže být u některých otázek nalezen způsob řešení ihned. Zvláště pak, když se jednání účastní i osoby kverulantské nebo naopak opticky přemoudřelé. Navíc je v zemi zvykem, že polovina lidí má vždy opačný názor než ta druhá, a nechce se podřídít. Schopný koordinátor a vyjednávač musí tedy vždy vyhledat odpovídající a funkční kompromis přijatelný pro obě strany.

Účinek kulatých stolů je veliký a jejich úspěch působí osvětově nebo popularizačně na další občany lavinovým efektem. Na diskuse se postupně nabalují další občané z domácností a okruhu přátel účastníků. Jako u všech činností musí být pro místní Agendu 21 připraven koordinátor a zároveň dostatek materiálů, což je kapitola sama pro sebe.

Co je nutné připravit pro zahájení místní Agendy 21?

Na úvod je znovu nutno uvést, že není nikdy dost porozumění, píle, zaujetí, cílevědomosti a množství dalších kladných vlastností a citů. Je to nutné, aby člověk překonával nesnáze a nedostatky, kterých není bohužel málo. Vše začíná osobou koordinátora místní Agendy 21, tedy konkrétním člověkem pro danou akci.

Koordinátor místní Agendy 21

Jde o člověka, který místní Agendu 21 a její zpracování považuje za nové, zajímavé a důležité pro další rozvoj regionu, města nebo obce. Většinou nezáleží na vzdělání, ale je nutné aby tento člověk měl široký obecný přehled, dobře rozeznával problémy ve svém okolí a měl představu o jejich řešení (kreativita, adaptabilita). Pokud má ještě pozitivní přístup k práci, dostatek přátel a spolupracovníků a zná se v dobrém s místními funkcionáři na všech úrovních, pak jde o člověka, který má start jednoznačně ulehčen.

Jedním z velkých problémů koordinátorů nejen v České republice je způsob jednání a omezené schopnosti vyjednávání. Vzdělání nebo přehled a zkušenosti v otázkách životního prostředí a problémů regionu většinou lidé pracující jako koordinátoři již mají. Podle průzkumu uskutečněného v Spolkové republice Německo jde ve většině případů koordinátorů o pracovníky přímo činné v ochraně životního prostředí, dále o pracovníky územního rozvoje nebo sociální péče. Schopnost jednat a vyjednávat však není pro všechny přirozená. Po třech letech zavádění místní Agendy 21 bylo v SRN konstatováno, že druhým největším problémem řízení kulatých stolů, projektů Agendy 21 na místní úrovni a rozvojových akcí je nedostatek školených vyjednávačů a koordinátorů. Prvním a nejdůležitějším problémem jsou samozřejmě finance.

Nedostatek znalostí o vyjednávání se dá napravit navštěvováním některých psychologicky zaměřených školení a seminářů. Daný člověk si osvojí alespoň základy asertivity, jednání ve skupině a řízení diskusí. Důležité však je takového člověka v obci, městě nebo regionu nalézt..

Materiály pro Agendu 21 na místní úrovni

Co všechno je nutné připravit si pro zahájení Agendy 21 na místní úrovni? Lze konstatovat, že by to mělo být co nejvíce materiálů o povaze území. Dále je namátkově uveden jejich menší stručný seznam (bližší údaje navazují v příloze doporučené literatury a kontaktů).

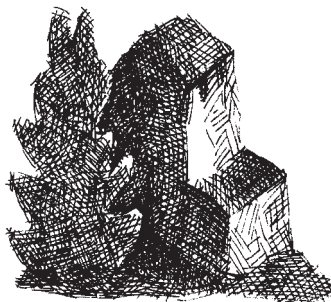
Podklady hotové, popř. dostupné:

- ♦ **základní materiály o Agendě 21** — publikace vydané MŽP v roce 1998, sborníky seminářů, některé z přeložených publikací k tématu, časopisové výstřižky, plakát vytištěný Českým ekologickým ústavem (dále ČEÚ) v roce 1997, drobné publikace o práci s veřejností a další,
- ♦ **kontakty pro Agendu 21** — kontakt na pracovní skupinu MŽP pro místní Agendu 21 a současně kontakty na referenční středisko ČEÚ, kontakt na střediska ekologické výchovy a síť ekologické výchovy Pavučina, kontakty na informační centra vybavená a angažovaná v Agendě 21, např. Veronica Brno, Koniklec Praha, Alcedo Vsetín, aj.,
- ♦ **seznam úřadů** (státní správy i samosprávy) v celém regionu nebo v okolí města, obce (publikace s kontakty úřadů a organizací vydalo ve spolupráci s KZT v minulých letech MŽP),
- ♦ **seznam spřátelených organizací, podnikatelů, institucí i škol,**
- ♦ **přehled o situaci v regionu, městě, obci** — základní geodetickou mapu území, územní plán, urbanistickou studii, studie životního prostředí, plán velkého územního celku, mapu z mapování krajiny, letecký snímek území, přehledy pozemků a zástavby, výstupy z ochrannářského mapování a geologického mapování, přehled dopravních tras a komunikací, atp.; návod k vypracování Atlasu životního prostředí vyšel v roce 1996 jako publikace DIFU Berlín pro Českou republiku, údaje o statistických podkladech je možno zjistit i z pravidelné ročenky Českého statistického úřadu — ČSÚ a MŽP nebo v knihovnách a u jejich zdrojů, například údaje o ovzduší a srážkách lze zjistit na Českém hydrometeorologickém ústavu — ČHMÚ,

♦ **přehled možných finančních zdrojů pro Agendu 21** (publikace o zajišťování financí, tedy „fundraisingu“ jsou publikovány pravidelně například na výše uvedeném serveru nebo si je zajistíte na Informačním centru nadací – ICN) a možnost žádat o jejich přidělení jako úřad nebo jako organizace je vymezena povahou organizace, která prostředky poskytuje.

Podklady k vytvoření v první etapě:

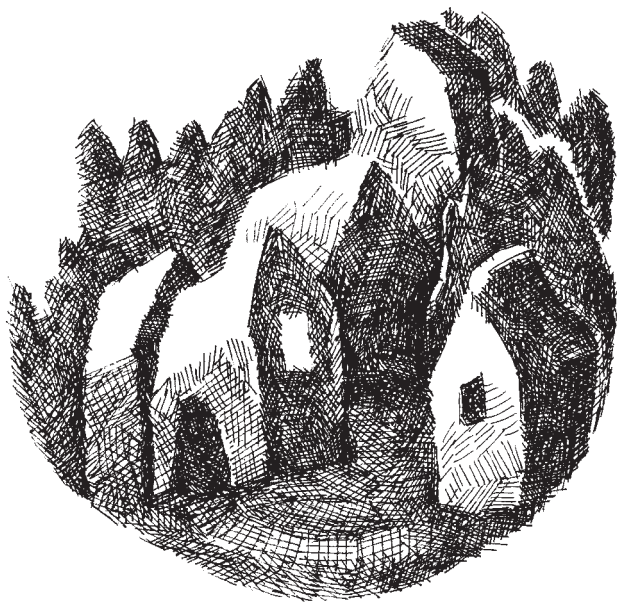
- ♦ **základní letáček o místní Agendě 21**, kdo a proč ji vytváří a co to znamená (jako základní informace pro občany i instituce),
- ♦ **přehled aktuálních lokálních otázek a problémů** souvisejících s Agendou 21 (jako dotazník a inspirátor pro kulaté stoly, místní správu a organizace),
- ♦ **přehledná mapka, brožura nebo obrázek** znázorňující možnosti území a jeho rozvoje v různých oblastech souvisejících s Agendou 21 (plakát nebo brožura pro občany, podnikatele, úředníky či organizace zapojené do MA21),
- ♦ **koncept strategického plánu** a komentovaný návrh strategického plánu (materiál k diskusi, vystavení nebo předávání a nahlédnutí pro občany a jednací materiál pro místní zastupitelstva a firmy nebo organizace),
- ♦ **hry a propagační materiály** pro děti a mládež (samolepky, nášivky, odznaky, atp.).

Závěrečné úvodní slovo

Co poctivé práce bude vynaloženo, než se naplní, alespoň v části světa, dílčí úkoly místní Agendy 21 a budou rozvinuty základní činnosti potřebné pro zlepšení životního prostředí? To nemůže udělat jen pár jedinců, do této práce se nutně musí zapojit převážná většina občanů, tak aby bylo dosaženo uspokojivého dílčího výsledku.

Výše uvedené podklady jsou pouze základními materiály, se kterými lze začít. Proces tvorby místní Agendy 21 je procesem živým, protože jde o práci s lidmi a to velmi různorodými, v celém rozsahu. Shromážděním a přípravou materiálů a strategického plánu práce tedy nekončí, ale začíná.

Otázky a problémové okruhy místní Agendy 21

Sociálně ekonomický okruh

Úvodní okruh obecných problémů, který lze řešit jen v celkovém kontextu všech ostatních otázek s důrazem na životní prostředí, týká se hlavně mezilidské spolupráce a solidarity

1 Urychlování a zavádění udržitelného rozvoje v jednotlivých regionech zemí při přechodu ekonomického systému

Základní úkoly:

- ♦ vyrovnaný a udržitelný vývoj růstu obecních financí, zvláště priority v zadávání investic,
- ♦ zajištění rozvojových prostředků zevnitř regionu a vytvoření, zapojení se do aktivit pro zajištění prostředků a podpory místního udržitelného rozvoje na národní úrovni,
- ♦ určení a průběžné sledování základních a místně vybraných indikátorů udržitelného rozvoje v obci, městě a regionu,
- ♦ kreativita a postupné určování priorit v daném místě na základě principů udržitelného rozvoje, zavádění odpovídajících rozvojových projektů do praxe.

Akce:

- ♦ zjištění odpovídajících indikátorů udržitelného rozvoje v daném místě a jejich srovnání a s vývojem na podobné lokalitě i mimo republiku,
- ♦ pravidelné sledování místních indikátorů trvale udržitelného rozvoje a upravitel rozvojových plánů podle jejich vývoje,
- ♦ finanční vyrovnanost v místním hospodaření s přihlédnutím, ke stálému financování místních investic z vlastních zdrojů (nákup pozemků, akcií, výnosy z pronájmů, výnosy z daní, atp.),

- ♦ účast ve smysluplných aktivitách směřující k účasti v rozvojových národních i nadnárodních fondech, finančních sdruženích atp. (např. přeshraniční spolupráce, projekty partnerství měst, podpora komunální politiky, začlenění do mezinárodních rozvojových projektů a podobně),
- ♦ místní podpora dobrovolných aktivit pro udržitelný rozvoj, dobrovolných aktivních organizací a sdružení účastnících se projektů regionálního rozvoje.

2 Boj proti obecné chudobě

Základní úkoly:

- ♦ podpora výrobků z rozvojových zemí,
- ♦ podpora sociálně slabších občanů v komunitě, regionu,
- ♦ vytváření podmínek pro spolužití s imigranty, uprchlíky, snižování napětí,
- ♦ komplexní řešení základních potřeb občanů v regionu.

Akce:

- ♦ podpora akcí a účast v akcích na podporu oblastí postižených povodněmi, suchem, válkou — provádění veřejných sbírek, preference nákupu určitých výrobků (výrobky UNICEF, obligace, dobročinná představení, benefiční — dobročinné akce, koncerty, divadla, bály, výstavy, obecní dobročinné dražby a tomboly,
- ♦ podpora akcí solidarity mezi občany, provádění sbírek šatstva a obuvi,
- ♦ vytvoření nouzových útluků, přístřeší, popř. integrovaných škol, chráněných bytů s péčí pro sociálně slabší skupiny, handicapované osoby, bezdomovce, starší osoby nebo imigranty,
- ♦ podpora skupinové péče o starší a handicapované občany v místě jejich života,
- ♦ zajištění podpory ke vzdělání pro chudší děti a mládež z místních prostředků.

3 Změna způsobu spotřeby a odklon od principů konzumní společnosti

Základní úkoly:

- ♦ pomoc a podpora ve změně spotřeby obyvatel,
- ♦ zavádění a propagace návyků odpovídajících udržitelnému rozvoji (akceptování hromadné dopravy, železniční doprava, systémy místní integrované dopravy a slev, podpora tvorby cyklostezek ve vhodných místech, atp.),
- ♦ propagace relaxačního a aktivního sportovního využití volného času, podpora společenského dění,

- ♦ podpora tzv. měkké turistiky a ekoagrotistiky, včetně ploch pro nenáročné sporty v krajině (cyklistika, jízda na koni, vodní sporty, pěší turistika a přespolní běh),
- ♦ podpora zdravých životních návyků a jejich propagace (nealkoholické nápoje, dodávky více druhů pečiva, mléčné výrobky, ovoce a zeleniny, dietní strava).

Akce:

- ♦ podpora a propagace veřejného společenského života (kulaté stoly, kluby, divadelní kroužky, malá místní kina, videokluby, taneční zábavy, vzdělávací akce, místní výstavy řemeslníků, včetně jarmarků a trhů rukodělných prací, zvelebování veřejných prostranství činnost Sokola, Skauta, fotbalových klubů, ženských klubů, atp.),
- ♦ omezení automobilové dopravy na úkor hromadné autobusové a vlakové (omezení vjezdu do obce, zábrany — retardéry na ulicích a jiné využití pouličních prostor, např. ke sportu),
- ♦ podpora výrobků zdravé výživy v místních provozovnách (nealko pivo, dietní výrobky, atd.),
- ♦ podpora orientace místních aktivit na poskytování doplňkových služeb k některým sportům (cykloturistika, jízda na koni, vodáctví, zimní sporty),
- ♦ podpora relaxačních sportů (přednášky, prodej vybavení, propagace kurzů, tvorba místních katalogů pro jejich provozování).

4 Udržitelný rozvoj v území a rozvoj v návaznosti na populaci

Základní úkoly:

- ♦ dodržovat základní pravidlo „raději vnitřní než vnější rozvoj území“,
- ♦ určovat pozemky pro výstavbu na základě posouzení kvality životního prostředí,
- ♦ vyhnout se růstu dopravy a zvyšovat účinnost dopravy s cílem vytvořit „město — místo s krátkými přepravními časy“, kde jsou bydlení, zaměstnání, obchody a rekreační zařízení ve větší blízkosti,
- ♦ dodržovat princip „znečišťovatel platí“, přičemž znečištění prostředí, které vytvářejí stávající provozy musí být věnována dostatečná pozornost a musí být snižováno podobně jako u nově postavených provozů.

Akce:

- ♦ rámcové plánování s ohledem na životní prostředí, které umožní připravit infrastrukturu pro bydlení a zaměstnání v relativně malých vzdálenostech,
- ♦ zmírňování rozporů mezi potřebou stavebních pozemků a ochranou přírody, metody výstavby šetřící rozlohu pozemků,
- ♦ výchova a vzdělávání širších vrstev obyvatel k udržitelné spotřebě,

- ♦ důsledné posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) a biologické hodnocení vlivů na ŽP,
- ♦ výstavba šetrná vůči životnímu prostředí tzv. „ekologické stavby“, podle konceptů úsporných ekologických domů s recyklací tepla a vody,
- ♦ projekty dopravy šetřící životní prostředí a volné plochy v otevřené krajině,
- ♦ technologie přizpůsobené a šetrné k místnímu prostředí, polopřirodní a decentralizované, např. malokapacitní čistírny odpadních vod sloužící nejen malým obcím a jejich částem,
- ♦ energeticky úsporné budovy i pro obchod a průmysl; nové způsoby výstavby ve větší šíři, zvláště prosazování prostor víceposchodové obchodní budovy a průmyslové areály ve městech,
- ♦ zahrnutí vyvážených a alternativních způsobů pro využití ploch do místních a regionálních zastavovacích plánů a studií za účelem náhrady zničeného přírodního prostředí,
- ♦ místní alternativní posouzení vlivů na životní prostředí pro všechny plány výstavby (postup v etapách: pro jednoduché případy hodnocení rizik pro životní prostředí, jinak i posouzení vlivů na životní prostředí se vším všudy — tedy EIA),
- ♦ podstatnou součástí záměrů a projektů výstavby by měly být plány osazení zelených ploch,
- ♦ přednostní využívání stavebních pozemků v sídlech po dřívější zástavbě nebo prázdných parcel v oblasti vnitřních částí obcí,
- ♦ opětovné využití starých opuštěných průmyslových areálů, v případě potřeby až po vyčištění půdy, a využití bývalých vojenských prostorů a staveb,
- ♦ zpřístupnění rozsáhlých staveb a areálů obchodu pro železniční dopravu.

5 Podpora ochrany a péče o lidské zdraví

Základní úkoly:

- ♦ zajištění kontinuální dostupnosti lékařské péče občanům (včetně zubního doktora a lékařské a lékárenské pohotovosti),
- ♦ podpora lékařské prevence (pravidelné prohlídky) a zdravotnické osvěty, zvláště u chorob specifických pro region (klíšťová encefalitida, borelióza, úplavice, příjice, atp.),
- ♦ zajištění dobré dostupnosti léčiv i terapeutických pomůcek a výrobků,
- ♦ podpora lékařské prevence chorob u dětí (imunologické a pediatrické kontroly),
- ♦ lékařské zajištění sociálně citlivých osob (bezdomovců, osob přestárých, zdravotně postižených, imigrantů),

- ♦ vlastními prostředky propagace výrobků a produktů biozemědělství a zdravé výživy z regionu i mimo něj, podpora změny jídelních návyků (omezení tučných jídel a alkoholu),
- ♦ aktivní účast na projektech prevence proti kouření, pití alkoholu a drogám.

Akce:

- ♦ přímá podpora úřadů i samospráv pro lékařskou péči včetně pravidelných kontrol,
- ♦ po dohodě s národními institucemi (Státní zdravotní ústav, Národní centrum podpory zdraví, Hygienické stanice, atd.) rozšiřovat a propagovat prevenci závažných onemocnění a změnu ve výživě a složení stravy (méně alkoholu, méně tučných jídel, atp.),
- ♦ veřejně propagovat preventivní kroky lékařské péče u populace (očkování, imunizace),
- ♦ podpora sdružením zdravotně postižených, tvorby pracovních míst, chráněných dílen a chráněného bydlení pro postižené, gerontologických center,
- ♦ podpora dojíždění lékaře do místa, podporovat pravidelnou péči pro sociálně náchylné skupiny,
- ♦ seznamování občanů pravidelně s rozsahem lékařské péče, hodinami návštěv atp.,
- ♦ propagace vlastními prostředky místních i dalších producentů biopotravin a nápojů a zdravého způsobu života, včetně odpovídajícího způsobu trávení volného času,
- ♦ obecní vyhláškou zavedení více prostorů bez kouření (nekuřácké zóny v úřadech, prodejnách a veřejných provozovnách),
- ♦ aktivní zapojení se do akcí proti kouření a protidrogových programů v rámci daného místa, prevence proti zlovykům ve školách.

6 Podpora udržitelného a přiměřeného rozvoje sídel (obcí, měst) v regionu

Základní úkoly:

- ♦ založit rozvoj růst měst, obcí, regionů na územních plánech a studiích respektujících potřeby ochrany životního prostředí,
- ♦ „ekologicky obnovovat města a obce“ s cílem chránit historické budovy a strukturu města při současném využití všech možností úspor energie (zvláště tepelnou izolací budov), omezování dopravy, vytváření zelených ploch, zlepšování prostředí v obytných částech a zajištění ekologicky příznivého systému získávání energie při zachování struktury drobného podnikání,
- ♦ snížit spotřebu volných ploch:
 - omezováním dopravní infrastruktury uvnitř sídel pro automobily na na-
proště minimum,

- rozumným rozmisťováním navržených způsobů využití ploch (bydlení, obchod, průmysl, zelené plochy atd.),
- vícepatrovými budovami (kde je to možné) zvláště pro obchod a průmysl,
- plným využitím stávajících možností vytvořených volných ploch.

Akce:

- ♦ vymezení nových oblastí pro bydlení a služby na okrajích měst, aglomerací a v jejich okolí, a to pouze podél místních os rozvoje, napojených nebo napojovaných na síť veřejné dopravy,
- ♦ dlouhodobé kooperativní plánování v oblasti s cílem vytvořit rovnováhu mezi požadavky osídlení a rekreace a potřebami okolních sídel. Standardy životního prostředí vlastních měst, obcí a jejich okolí musí být uvedeny do vzájemného souladu,
- ♦ systematické střídávání funkcí sídel (bydlení, práce, obchod, rekreace) za účelem zkrácení přepravních časů do zaměstnání,
- ♦ opatření pro úsporu ploch půdy (snížit podíl zastavěné půdy na metr čtvereční využitě půdy),
- ♦ obnova a údržba „veřejné“ zeleně na všech městských plochách,
- ♦ obnova přirozeného stavu vodních toků a jejich břehů, včetně doprovodných porostů
- ♦ omezení dalších plánů velkých center obchodu a služeb na periferiích,
- ♦ územní plánování postavit mimo jiné na základě map z krajinného plánování (mají je k dispozici většinou Okresní referáty ŽP).

7 Zavádění principů základní ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje do rozhodování o problémech regionu v souvislosti s mezinárodním partnerstvím

Základní úkoly:

Města a obce by měla přispívat ke zlepšení životního prostředí ve svých regionech, i napomáhat ekonomickému rozvoji ve městech v rozvojových zemích třetího světa a ve střední a východní Evropě. Toto vede k následujícím cílům:

- ♦ udržování a rozšiřování existujících partnerství mezi městy, obcemi a městy v rozvojových zemích,
- ♦ administrativní, technická, a v rámci možností i finanční podpora společným projektům ve spolupráci se zahraničím, založená na principu „pomoci ostatním lidem a tím pomoci i sobě“,
- ♦ přenos a přijímání „know-how“ a podpora místním demokratickým institucím v ostatních zemích,
- ♦ přejímání a vzájemná konzultace praktických problémů zavádění udržitelného rozvoje do denního chodu regionu, města, obce.

Akce:

Následující činnosti by měly být prováděny těmi regiony, městy a obcemi, které již mají partnery kdekoli ve světě:

- ♦ systematické uzavírání nových partnerských svazků i rozvoj již stávajících partnerství mezi místními správami a samosprávami i jinými institucemi,
- ♦ zvýšení oboustranné pomoci poskytované navzájem mezi správami. Tato pomoc by neměla být pouze administrativního charakteru, ale i formu technické podpory. Dále by měla mít formu finanční pomoci, například výzvy ke spolufinancování rozvojových programů v obou místech,
- ♦ zapojení místních zájmových a občanských skupin, hnutí, iniciativ a svazů do dalšího rozvoje práce ve městech a obcích a poskytování oboustranné technické a finanční podpory, zvláště v oblasti zavádění principů udržitelného rozvoje do praxe,
- ♦ zajišťování smluv mezi regiony, městy i obcemi a zahraničními partnery za účasti veřejnosti,
- ♦ podpora místní samosprávy a spolupráce při místním rozvoji za předpokladu chápání důležitosti úlohy dialogu, jako práce prováděné asociacemi a svazy místních správ a samospráv mezi sebou,
- ♦ zajišťování podpory pro trvale udržitelný rozvoj v daném místě mezi občany a prací s veřejností.

Zachování, šetrné využívání a hospodaření s regionálními zdroji rozvoje

Důležitější kapitola, které bude věnována největší pozornost, protože řeší praktické problémy týkající se jednotlivých oblastí ochrany životního prostředí

8 Ochrana proti znečištění ovzduší v regionu i globálně

Základní úkoly:

- ♦ snížení znečištění ovzduší způsobené automobilovou dopravou,
- ♦ další postupná modernizace lokálního vytápění,
- ♦ optimalizace stávajících spalovacích jednotek v místním průmyslu a energetice,
- ♦ optimalizace výrobních procesů v průmyslových podnicích, které jsou největšími znečišťovateli ovzduší.

Akce:

- ♦ vytvořit regionální program pro prevenci proti znečišťování ovzduší sestávající z:
 - přehledu stávající situace,

- okamžitých opatření k zamezení přímého ohrožení občanů,
- střednědobé plány na odstranění znečištění ovzduší,
- odpovídajících krátko-, středně- i dlouhodobých preventivních opatření a úkolů,
- dlouhodobé citlivé práce s veřejností,
- zvýšené pozornosti regionálním úkolům prevence znečištění ovzduší v urbanistických plánech, dopravních studiích a projektech dodávek energií,
- ♦ programy na přeměnu dosavadních lokálních systémů vytápění na nové centrální vytápění či vytápění plynem,
- ♦ lokální programy na ochranu ozónové vrstvy a omezení prodeje látek poškozujících ozónovou vrstvu Země.

9 Vytváření společného přístupu k územnímu plánování a šetrné nakládání s regionálními zdroji oživení

Základní úkoly:

- ♦ podněty a iniciativy pro ochranu životního prostředí zohledňující ekonomický růst, který by vytvářel ve městech a obcích nové pracovní příležitosti a který by byl z dlouhodobého hlediska jak bezpečný, tak konkurenceschopný,
- ♦ iniciativy podněcující průmyslové a obchodní podniky k vývoji a zavádění ekologicky bezpečných technologií,
- ♦ usměrňování místní ekonomiky a politiky na ochranu životního prostředí jako celku k udržitelnému rozvoji jako konečnému cíli.

Akce:

- ♦ lokální akční program zaměřený na rozvoj pracovních příležitostí a životní prostředí, vedoucí k tvorbě nových pracovních míst a snížení zatížení životního prostředí, např. výstavba a rekonstrukce domů založená na principu úspory místa, energie, snížení množství odpadů a spotřeby vody,
- ♦ speciální místní iniciativy zaměřené na přilákání takových oborů průmyslu a služeb, které jsou spjaty s ochranou životního prostředí v regionu,
- ♦ rozvoj místní a městské hromadné dopravy, která umožní lidem dostat se do zaměstnání levně, bezproblémově při co možná nejnižším poškození životního prostředí,
- ♦ nové způsoby spolupráce mezi agenturami pro rozvoj podnikání a správními orgány činnými v ochraně životního prostředí na straně jedné a mezi agenturami pro rozvoj podnikání a obchodními a průmyslovými společnostmi hledajícími nové vhodné lokality pro podnikání na straně druhé (např. projekty spojující veřejně-soukromé zájmy, podnikatelská sdružení, atd.),

- ♦ systematická změna orientace lokální poptávky směrem k ekologicky šetrným spotřebním výrobkům a investicím (program MŽP a Agentury pro ekologicky šetrné výrobky sídlící na ČEÚ),
- ♦ podpora propagace místního podnikání na odpovědných úřadech by se neměla pouze zaměřovat na firmy, které již v místě působí, ale měly by podporovat vytváření nových, žádoucích, konkurenceschopných a bezpečných pracovních míst,
- ♦ průběžné prověřování, zda obecní investice do místních zařízení a objektů mohou nadále být prioritními nad ostatními druhy investic např. do ochrany některé z oblastí životního prostředí,
- ♦ provádění studií a hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA), zapojování se angažovaně do procesu ve správnou chvíli, tzn. před rozhodujícím správním jednáním,
- ♦ provizorní stanovení nových lokalit pro komerční a průmyslovou činnost do okamžiku, kdy jsou staré lokality renovovány a opět zprovozněny s ohledem na infrastrukturu a veřejnou dopravu.

10 Ochrana přírody, ekosystémů a lesa jako celku přírodního dědictví

Základní úkoly:

- ♦ zajistit ve městech a obcích dostatek otevřených ploch ve podobě parků a zahrad, rekreačních ploch a prostor pro společenské aktivity,
- ♦ udržet a zlepšit pozitivní působení parků a zahrad jako ploch pro rekreaci, setkávání a jako místo pro život rostlin a živočichů,
- ♦ otevřené a zelené plochy musí společně vytvářet biocentra propojená biokoridory na odpovídající úrovni (ekosystémové opěrné body a koridory trvale zachovávající biodiverzitu ve volné krajině), poskytující odpovídající podmínky pro kulturně estetické využití, ochranu druhů,
- ♦ v oblastech s nedostatkem zelených ploch zakládat především využitelné zelené plochy jako jsou hřiště, volně přístupné veřejné plochy a trávníky pro rekreaci spojenou např. opalováním, atp.,
- ♦ zelené a parkové plochy zakládat tak, aby zde děti a mladí lidé mohli získávat zkušenosti s přírodou. Vyvolá to zájem o přírodu jako základ pro povědomí o problémech životního prostředí,
- ♦ zajistit ochranu zbytků lidmi dotvořené krajiny na okrajích měst a obcí a jejich přeměnu na zelené plochy a zelené pásy jako příspěvek ke zlepšení mikroklimatu,
- ♦ ochraňovat a dále rozvíjet zemědělskou a lesní krajinu s ekologicky hodnotnými stanovišti volně se vyskytujících druhů rostlin a živočichů,
- ♦ sladit dlouhodobě metody ochrany přírodního prostředí s požadavky na zajištění zaměstnanosti, bydlení a dopravní infrastruktury.

Akce:

- ♦ plánování opatření na všech úrovních musí být koncipováno jako souhrnné plánování místního životního prostředí, zahrnující zvláště ekologické informační systémy, krajinné projekty, plány tvorby a péče o volné plochy a také plány vyčlenění pozemků pro alternativní využití (komplexní pozemkové úpravy a místní ÚSES),
- ♦ urychlené zavedení vyvážených a alternativních opatření pro plánování využití pozemků v podkladů pro obce, které nemají územní plány, nebo jiné studie k dispozici. Zavádění alternativní stavební uzávěry a ostatních opatření v městech, obcích a oblastech za účelem zlepšení přírodního prostředí,
- ♦ doplnění zelených pásů, alejí a vybudování biokoridorů mezi přirozenými a vysazenými biocentry a oblastmi, sloužícími jako hodnotné rekreační oblasti pro místní obyvatelstvo,
- ♦ zřízení dočasných zelených ploch jako přechodné formy využití vhodných volných pozemků,
- ♦ obnova veřejných zelených ploch a změny jejich hranic s ohledem na rekreační potřeby a na strukturu ekosystémů a přírodního prostředí,
- ♦ vytváření a provádění zvláštních programů pod širým nebem pro znevýhodněné skupiny (děti, mládež, invalidé aj.),
- ♦ obnova památek ve veřejných parcích a zahradách a péče o ně za účelem udržení typických historických charakteristik krajiny, obce,
- ♦ využívání programů pro vytváření pracovních míst k zakládání a údržbě nových a obnově stávajících zelených ploch,
- ♦ přiřazení soukromých volných ploch (malé zahrady, zahrádkářské kolonie aj.) k veřejným volným plochám za účelem vyvolání pozitivních ekologických účinků (zvláště na místní klima a šíření ekologicky vhodných rostlin a živočichů),
- ♦ prosazení využití zahrádkářských kolonií jako míst pro potěšení z přírody a jejich reorganizace,
- ♦ podpora udržování a rozvoje zvláštních struktur ekosystémů (jako je ochrana mokřadů, pěstování živých plotů a stromořadí nebo extenzifikace zemědělství),
- ♦ podpora ekologického zemědělství a zahradnictví včetně podpory prodeje místních produktů v maximálním rozsahu přímo zemědělci a pěstiteli,
- ♦ zapojení sdružení ochránců přírody a životního prostředí do vývoje a údržby místních zelených ploch. Udělování ocenění zájmovým projektům a jednotlivcům.

11 Podpora udržitelného rozvoje v zemědělství a obnova venkova

Základní úkoly:

- ♦ podpora udržitelného a k přírodě šetrného zemědělského hospodaření v souvislosti s komplexní péčí o krajinu a její údržbu,
- ♦ využívání nových zemědělských technologií a omezené a účelné využívání biotechnologií,
- ♦ minimalizace ztrát, nedostatků a negativních projevů zemědělství na minimum
- ♦ podpora rozšiřování udržovaných zelených ploch a ekologického hospodaření na poli i v lesích,
- ♦ podpora místního rozvoje a rozvoje místní kultury a navazujících tradičních struktur,
- ♦ zajištění dostatku prostoru pro vhodnou ekoagroturistiku a rozšíření nabídky místních zemědělských výrobků a služeb tak, aby příjmy zůstávaly v regionu.

Akce:

- ♦ podpora a možnosti znovuoobnovení místních trhů a zavádění výhodných podmínek pro rozvoj místních tradičních řemesel a dovedností,
- ♦ organizování tvorby map a informačních materiálů o území s možnostmi kulturního vyžití a ekoagroturistiky a přímá podpora obyvatelů a navazujících místních služeb,
- ♦ organizování setkání zemědělců, výměny zkušeností a cílená podpora ekologicky udržitelného zemědělského hospodaření ve volné krajině,
- ♦ zadávání údržbových prací zemědělcům na obecních pozemcích a podpora v jejich hospodaření (údržba luk, péče o zvířata v zimě, prořezávání a výsadba jednotlivých stromů a alejí),
- ♦ propagace mimoprodukčních zemědělských funkcí a místních zemědělských produktů a výrobků,
- ♦ pořádání jarmarků, slavností a dalších akcí na podporu místního povědomí občanů,
- ♦ organizace údržby a rekonstrukce sídel a jejich kulturních monumentů, jakož i jejich blízkého okolí, včetně vytváření nových kulturních staveb v souladu se stávajícím prostředím.

12 Ochrana kvality a zdrojů vod nakládání s vodou

Základní úkoly:

- ♦ založit všechna vodohospodářská opatření na propracovaných technologiích a zajistit jejich ekonomičnost,
- ♦ všechna opatření na ochranu podzemních vod by měla začínat u zdroje znečištění a být založena na principu prevence znečištění,

- ♦ tam, kde jsou jako zdroj pitné vody používány povrchové vody, by měla být půda a rostliny sloužící jako jejich přirozený kolektor chráněny stejným způsobem jako zdroje podzemní pitné vody (projekty revitalizace vodního systému),
- ♦ důsledná kontrola kvality podzemní vody a ve všech částech území,
- ♦ přísná kontrola vypouštění odpadních vod (vlastní kontrola místními správami i prostřednictvím k tomu určených institucí) vedoucí ke snížení znečištění podzemních vod způsobeného např. používáním nebezpečných a toxických látek při průmyslové výrobě,
- ♦ ochrana povrchových vod stejně jako vod podzemních, jako součásti komplexního programu ochrany přírodních zdrojů vedoucí, k dlouhodobému zachování dodávek pitné vody,
- ♦ zabránění znečišťování podzemních vod z vadných kanalizačních rozvodů,
- ♦ vedení kampaně za „zdravou vodu“ zaměřenou jak na domácnosti, tak na průmyslovou a zemědělskou sféru, současně s poskytováním informací o nebezpečnosti kontaminované vody.

Akce:

- ♦ výstavba a rekonstrukce čistíren odpadních vod, zachytných komor pro vodu z přívalových dešťů a protipovodňových nádrží,
- ♦ zlepšování a další rozvoj místních zařízení na zneškodňování odpadních vod, jejich průběžná kontrola, prověrky a dostavby kanalizací,
- ♦ výstavba zařízení na účinnější čištění odpadních vod, tzn. snížení obsahu živin (amoniak, dusík a fosfáty) v problematických odpadních vodách,
- ♦ použití moderních technologií pro čištění odpadních vod (komplexní monitorování složení odpadních vod) a použití těchto dat v lokálních informačních systémech o stavu životního prostředí,
- ♦ použití kontrolních programů pro lokalizaci znečištění podzemních vod kontaminovaných z opuštěných průmyslových areálů,
- ♦ ochrana průsaků dešťových vod v průmyslových areálech do podloží a využívání dešťových vod pro hospodaření s vodou na lokální úrovni,
- ♦ pořizování komplexních záznamů o obnastech důležitých z hlediska speciální ochrany zdrojů podzemních vod, o vodních kolektorech, jejich okolí a oblastech vzniku většího množství podzemních vod (CHOPAV, OPLV),
- ♦ informační kampaně orientované na konkrétní uživatele, např. informace o tom, „jak vyprazdňovat chemické toalety“, či „čištění odpadních vod z údržby domovních fasád a mytí automobilů“,
- ♦ informace pro místní obyvatele o pitné vodě jako život udržujícím přírodním zdroji, o tom, jak ji využívat úsporně a neplýtvat, dále o nebezpečí kontaminace podzemních vod (použitím billboardů, hlášení v rozhlasu a dalších informačních médií).

13 Šetrné nakládání s jedovatými látkami, půdou a kontaminované areály

Základní úkoly:

- ♦ omezit aktivní využívání půdy a další činnosti, které způsobují kontaminaci půdy jako následek jejího komerčního využití, omezit kontaminaci z ovzduší či přímé používání kalů a odpadní vody ze žump a septiků ke hnojení,
- ♦ principy a cíle komplexní ochrany půdy brát v úvahu při plánovacích a schvalovacích procesech a dalších činnostech souvisejících s půdou a jejím využitím,
- ♦ jakýkoliv další zábor půdy pro účely výstavby by měl být kompenzován navrácením určitých území do přírodního stavu nebo by vliv výstavby měl být omezen (např. umožněním co nejvyššího vsaku dešťových srážek do země),
- ♦ postižené kontaminované lokality (např. při neodpovědném nakládání se škodlivinami a jedy) by měly být dekontaminovány na náklady znečišťovatele,
- ♦ veřejné financování průzkumů a znovuoživení kontaminovaných území zajišťované pro obce a města i v případech, že samy nejsou za znečištění zodpovědné (např. v případech, kdy znečišťovatele nelze přesně nalézt a za pomoci Státního fondu životního prostředí),
- ♦ podporovat užívání technologií a zařízení na dekontaminaci přímo na lokalitě,
- ♦ zamezit jakémukoliv dalšímu neodpovědnému nakládání s nebezpečnými látkami (hnojivy, utajené skladování a používání jedů a agresivních látek, atp.).

Akce:

- ♦ příprava místních programů ochrany půdy,
- ♦ jednotlivá hlediska ochrany půdy zakomponovaná do projektů a procedury jejich schvalování,
- ♦ registr opuštěných a kontaminovaných lokalit by měl zaznamenat polohu a velikost kontaminovaných území, poskytnout hodnocení možných nebezpečných lokalit a stanovit pořadí priorit vztahujících se k dekontaminaci daného místa,
- ♦ přísná kontrola provozovaných skládek, skladů chemikálií i hnojiv a spaloven odpadů, které mohou být kontaminovány, zvláště pak v zranitelných oblastech (CHOPAV, CHKO),
- ♦ určení oblastí vyžadujících zvláštní ochranu půdy,
- ♦ hodnocení rizik možného znečištění u opuštěných a aktivních průmyslových území (s finanční spoluúčastí odpovědných úřadů),
- ♦ lokální podpora využívání techniky pro dekontaminaci přímo na místě znečištění,
- ♦ vytváření environmentálních norem a kvalitativních cílů pro konkrétní město či obec formou zkušebních a limitních hodnot pro kontaminovanou půdu v případech (pokud neexistují),

- ♦ počítačová simulace projektů na dekontaminaci a kontaminaci zájmových území a jeho další využití v součinnosti s orgány Civilní obrany,
- ♦ ozelenění a důsledná rekultivace vytěžených území,
- ♦ rozvoj území se zřetelem na jeho komplexní využití (za použití co většího množství místních zdrojů),
- ♦ podpora zlepšování vztahů a informování veřejnosti (tzn. speciální informační brožury, dopisy vlastníkům pozemků ukazující výsledky prováděných testů a poskytující informace, které vedou ke lepšímu pochopení prováděných prací obyvateli).

14 Odpovědné a bezpečné nakládání s odpady a jejich přeprava

Základní úkoly:

V hierarchii cílů moderního odpadového hospodářství je dáována přednost zamezení vzniku odpadů před recyklací spojenou s ekologicky šetrným zneškodňováním odpadů:

- ♦ zamezování vzniku odpadů, důraz je kladen na místně přizpůsobené možnosti a prostředky zamezování vzniku odpadů. Existuje mnoho příležitostí pro poskytování poradenských služeb v oblasti odpadového hospodářství, které by měly být zaměřeny na výchovu občanů k zamezování vzniku odpadů nebo omezování jeho množství. Pro tento účel bude přijat legislativní systém pomáhající k vytvoření „ekonomiky zamezování vzniku odpadů“ – zákon o obalech a navazující vyhlášky,
- ♦ nízký objem odpadů může být podmínka souhlasu místní správy pro uzavření smluv s firmou,
- ♦ management toku materiálů (popř. EMS – ekologický managementový systém na místní úrovni): politika odpadového hospodářství v obci jako součást promyšleného systému, který je ekologicky a ekonomicky proveditelný při řízení materiálových toků a je podpořen vhodným systémem na lokální i národní úrovni,
- ♦ snížení rozmanitosti různých materiálů používaných pro recyklaci; tzn. co nejvíce omezit používání vícesložkových nehomogenních materiálů, které ztěžují recyklaci (obaly tetrapak),
- ♦ výstavba a provozování zařízení ke zneškodnění odpadů, které budou vybaveny nejmodernějšími technologiemi a využívání nejúčinnějších metod recyklace materiálů,
- ♦ podporovat užívání trvanlivějších a snadno opravitelných výrobků a výrobních metod, při kterých vzniká jen malé množství odpadů či emisí. Propagace a cílený nákup odpovídajícího sortimentu ekologicky šetrných výrobků,
- ♦ vracení již použitého zboží k dalšímu využití jako součást cyklických procesů (sběrné dvory),

- ♦ zavedení a optimalizace systémů třídění a shromažďování odpadů v domácnostech i na pracovištích na komerčním základě.

Akce:

- ♦ používat vratné obaly namísto nerecyklovatelných pokud se tím sníží ekologické zatížení,
- ♦ při vyhlášení veřejné soutěže na dodávky zboží by měly města a obce rozhodovat mezi přírodními materiály a materiály z plastů na základě ekologických hledisek a upřednostnit ekologicky šetrné výrobky,
- ♦ recyklovat a využívat odpady ze stavebnictví,
- ♦ kupovat PVC a ostatní materiály obsahující chlór, fluor nebo halogenované uhlovodíky (viz materiál MŽP o likvidaci halogenovaných uhlovodíků) pouze v případech nezbytně nutných (např. pro zdravotní účely),
- ♦ města a obce by měly více využívat různých mechanismů, které by zamezily vytváření určitých druhů odpadů, např. náradí a náčiní, či obalového materiálu sloužícího pouze na jedno použití,
- ♦ využití celé škály poplatků a pokut zamezujících vzniku odpadů a jejich neodpovědné likvidaci (černé skládky, spalování, atp.),
- ♦ odpady, jejichž vzniku nelze ze zřejmých důvodů zabránit, by měly být prověřeny, separovány a uloženy tak, aby mohly být později, jakmile to technologický rozvoj dovolí, recyklovány; u těchto odpadů by měly být vedeny přesné záznamy o jejich původu,
- ♦ prostřednictvím odpovědných pracovníků, firem nebo dobrovolných organizací zajistit poradenský servis pro občany i podnikatele o odpadech.

Posilování úlohy důležitých skupin obyvatel

Patří mezi obecné a širší sociální úkoly v celém kontextu řešení

15 Zapojení žen a jejich organizací do udržitelného rozvoje v regionu

Základní úkoly:

- ♦ podpora rozvoje společenského hnutí a navazujících aktivit žen,
- ♦ zapojení žen a jejich organizací do místní správy.

Akce:

- ♦ zapojení žen do aktivit v daném místě, včetně místní správy, atp.,
- ♦ zapojení žen i aktivních ženských organizací do některé z oblastí obnovy vesnice, přípravy jarmarků, kulturních a společenských akcí i církevních místních svátků (posvícení, Velikonoce, Masopust, Vánoce, Mikuláš).

16 Zapojení skupin dětí a mládeže do udržitelného rozvoje

Základní úkoly:

- ♦ podpora organizací dětí a mládeže v jejich činnosti,
- ♦ využití spolupráce místních správ a aktivit školských zařízení k zapojení dětí a mládeže do pomoci rozvoji obcí, měst nebo regionů,
- ♦ podpora účelného využívání volného času mládeže a jejich vzdělávání a mimoškolní činnosti.

Akce:

- ♦ zajištění správy a přístupnosti veřejných sportovišť, herních míst a krytých prostor mládeži a dětem (mimo jiné i za pomoci kin, knihoven a kulturních domů),
- ♦ podpora mimoškolní činnosti vázané na školská zařízení, podpora soutěží a kroužků,
- ♦ investice do rozvoje činností a zařízení umožňujících podporu činnosti dětských a mládežnických organizací (Skaut, Sokol, Orel, Mladí ochránci přírody, tělovýchova, atp.).

17 Posílení úlohy místních obyvatel historicky žijících v regionu a posílení jejich komunit

Základní úkoly:

- ♦ podpora místních záznamů (kronik) o daném území, úlohy pamětníků a jejich aktivní činnosti s veřejností (na setkáních, kulturních pořadech atp.),
- ♦ podpora pravidelných akcí místní veřejnosti pro posílení povědomí místní příslušnosti (setkání rodáků, členů hasičského sboru).

Akce:

- ♦ podpora činnosti kronikářů a občasná nebo periodická publikační činnost zaměřená na dnešní dobu i na minulost,
- ♦ podpora výročních setkání obce a setkání rodáků v daném území, podpora místních církevních aktivit a společenské činnosti,
- ♦ zajištění pravidelných zpráv o činnosti úřadů místním obyvatelům a přístup k rozhodování o místních problémech i dalším rozvoji.

18 Posilování úlohy místních a angažovaných nevládních organizací jako spolupracovníků při dosahování dlouhodobě udržitelného rozvoje v regionu

Základní úkoly:

- ♦ získání místních dobrovolných organizací pro akce v rámci trvale udržitelného rozvoje,
- ♦ aktivizace stávajících dobrovolných organizací a jejich stimulace ke spolupráci s ostatními subjekty v daném místě.

Akce:

- ♦ faktická stimulace a podpora dobrovolných akcí pro činnost v regionu (umožnění schůzek v obecních prostorách, pronájem obecních ploch k činnosti, finanční podpora pro činnost v souladu s rozvojem obce,
- ♦ vytváření finančních i jiných podmínek pro činnost spolků obnovy venkova, okrašlovacích spolků, spolků věřících, atp.,
- ♦ vytváření společných sezení — kulatých stolů místní správy s organizacemi a zvyšování jejich podílu na dalším cíleném rozvoji města, obce nebo regionu,
- ♦ zapojování místních podnikatelských sdružení a aktivit do činnosti v regionu v rámci dobrovolných organizací.

19 Podpora iniciativy a činnosti úřadů pro regionální Agendu 21

Základní úkoly:

- ♦ zajištění odpovědných spolehlivých spojenců pro úkoly místní Agendy 21,
- ♦ seznamování veřejnosti s činnostmi v rámci místní Agendy 21,
- ♦ popularizace a publicita občanů směrem k aktivní činnosti v úřadech a s úřady.

Akce:

- ♦ svolávání veřejných shromáždění a panelových diskusí k tématům místní Agendy 21,
- ♦ podpora společné činnosti místních úřadů a spolků, včetně farních společenství, církevních sborů a dalších veřejných struktur,
- ♦ zveřejnění úspěchů a problémů vývoje MA 21 v médiích a popularizace výsledků činnosti,
- ♦ pravidelné seznamování občanů s výsledky aktivit v rámci Agendy 21 (místní rozhlas, periodika, nástěnky, ohlášky na schůzích atp.).

20 Posilování úlohy ekonomicky aktivních obyvatel a jejich odborů a sdružení v regionu

Základní úkoly:

- ♦ zajištění podmínek pro činnost profesních sdružení v regionu,
- ♦ zajištění zázemí a podkladů pro činnost sdružení zaměstnanců i zaměstnavatelů,
- ♦ koordinace činností úřadů a zastupitelstev v regionu s činností odborových sdružení a svazů,
- ♦ podpora komplexního zajištění ekonomicky aktivních obyvatel v regionu.

Akce:

- ♦ společná a koordinační setkání s představiteli majoritních sdružení odborů a aktivních profesí ve městě, obci, regionu,
- ♦ vyvolání veřejné diskuse o zajištění sociálních a zdravotních služeb ekonomicky aktivním občanům v regionu,
- ♦ tvorba programu komplexního sociálního zabezpečení občanů v regionu v souvislosti s programy místních odborových a zaměstnaneckých organizací.

21 Posílení úlohy místních podnikatelských a průmyslových aktivit v cestě k trvale udržitelnému rozvoji regionu

Základní úkoly:

- ♦ kontaktování a komunikace s podnikatelským sektorem,
- ♦ objasnění diferencovaných cílů udržitelného rozvoje podnikatelům a firmám v regionu,
- ♦ hledání konsensu cílů vývoje MA 21 s cíli podnikatelského rozvoje v regionu,
- ♦ podpora udržitelných průmyslových aktivit v regionu.

Akce:

- ♦ iniciování setkání koordinátorů MA 21 s podnikateli v regionu a vytvoření základní dohody o možnostech spolupráce na poli rozvoje,
- ♦ podpora ekologicky šetrných aktivit a snah podnikatelů a firem v regionu, zvláště pak při získávání certifikátu ISO 9 000, ISO 14 000 a podpora v procesu EMAS podniků a průmyslové výroby (ekologické managementové systémy řízení),
- ♦ zajištění pravidelné komunikace s rozhodujícími podnikatelskými subjekty o strategických rozhodnutích v rozvoji regionu.

22 Využití vědeckého i technického potenciálu obyvatel v regionu

Zapojení vyšších škol, členů profesních svazů a vědecko-výzkumných institucí do Agendy 21.

Základní úkoly:

- ♦ stanovení cílů ve využití poznatků vědy a techniky v regionu ve prospěch cílů místní Agendy 21,
- ♦ získání kontaktů s vědecko-technickou špičkou v regionu,
- ♦ seznamování občanů s použitelnými technickými a vědeckými výsledky výzkumu,
- ♦ kontaktování zájmových technických a vědeckých skupin (kroužky radioamatérů, modelářů, zahrádkářů, školní kroužky, autokluby, vzdělávací spolky, atp.) a jejich zapojení do činnosti v MA21.

Akce:

- ♦ kontaktování osob sdružených v profesních vědeckých a technických svazech a bydlících nebo pracujících v regionu (Česká komora architektů, Česká komora architektů, inženýrů a techniků činných ve výstavbě, osoby s certifikátem z různých profesí, vysoko- a středoškolské pedagogové, členové ČSVTS, České lesnické společnosti, Společnosti pro trvale udržitelný život, Sdružení vodohospodářů, atp.),
- ♦ kontaktování významných osob žijících v regionu a okolí a nabídka cílené spolupráce na některých projektech (inženýrská činnost – zprostředkování, how-know a projektování),
- ♦ spolupráce a podpora vybraných technických nebo vědeckých zájmových organizací a sdružení fungujících v regionu,
- ♦ zapojení stávajících středních a vysokých škol (pedagogů) a vědeckých institucí v regionu do akcí pro ochranu ŽP v regionu.

23 Začlenění zemědělců do odpovídající koncepce rozvoje regionu

Základní úkoly:

- ♦ začlenění zemědělců a jejich organizací a sdružení do činností pro rozvoj regionu,
- ♦ zajištění podpory pro rozvoj regionální taktiky ekologizace zemědělství a zemědělské výroby,
- ♦ vytvoření koncepce rozvoje zemědělského hospodaření v regionu v souladu s cíli MA 21.

Akce:

- ♦ zajištění pravidelného informování zemědělců o akcích a smyslu činností MA 21 v regionu a vytvoření pomoci a poradenství pro plošnou změnu zemědělské výroby a ekologizaci zemědělství,
- ♦ pravidelné zajištění informací o zemědělství a rozvoji zemědělské výroby a techniky v možnostech regionu,
- ♦ cílená podpora ekologicky šetrného zemědělského hospodaření v otevřené krajině (pomoc při dotacích, zadávání některých prací na obecních plochách, podpora dopravy a prodeje místních produktů, atp.).

Prostředky pro zajištění udržitelného rozvoje

Přehled pro využití jednotlivých možných zdrojů udržitelného rozvoje

24 Určení finančních zdrojů a stanovení finančních mechanismů pro jejich tvorbu a čerpání

Základní úkoly:

- ♦ vytvoření obecní rozpočtové kapitoly určené k podpoře ekologicky šetrného rozvoje regionu,
- ♦ hledání vnitřních zdrojů obce nebo regionu na financování ochrany životního prostředí v rámci rozvoje MA 21 (pronájem objektů za výhodných podmínek, pronájem pozemků, provoz obecních zařízení, výběr poplatků za využití pozemků nebo veřejných ploch, příjmy ze sponzorování, darů, obecních dobročinných akcí a sbírek, výhodných vkladů obecních investic),
- ♦ zprůhlednění a zveřejnění pravidel získávání a vydávání prostředků na podporu obecního, regionálního rozvoje.

Akce:

- ♦ hledání a aktivní využití vnitřních zdrojů a příjmů obce v souvislosti s restrukturalizací obecního rozpočtu a zvýšením příjmů na obecní (regionální) ochranu životního prostředí a cíle v rámci MA 21,
- ♦ vytvoření nových vnitřních zdrojů příjmů za pomoci finančních specialistů a jejich strukturalizace za účelem stabilních příjmů do obecní (regionální) pokladny,
- ♦ hledání a vytváření vnějších regionálních příjmů na fond investic do rozvoje v rámci MA 21 (příjmy z darů, pronájmů, akcí, příjmy ze společných podniků, obecně prospěšných společností, z činnosti občanských sdružení, z benefičních představení a dalších),
- ♦ stanovení pevných a průhledných pravidel pro přijímání a čerpání financí do a z regionálních fondů a pravidelné veřejné zpravodajství o využití a cílech.

25 Přenos ekologicky šetrnějších technologií do regionu a kooperace v regionu i mimo něj

Základní úkoly:

- ♦ objasnění pojmu ekologicky šetrnější technologie a výrobky a zajištění informovanosti zájmových skupin občanů o těchto oblastech (např. ekologické vytápění),
- ♦ vytvoření vzorových modelů využívání ekologicky šetrného hospodaření na obecní i firemní úrovni a podpora nových informací o těchto technologiích pro veřejnost,
- ♦ vytvoření podmínek pro zavádění modelů ekologického managementového systému v regionu v celé šíři (cyklické využití vody, recyklace odpadů a využití biomasy – pilin, využití alternativních zdrojů energie, cílený nákup ekologicky šetrných výrobků atp.).

Akce:

- ♦ vzorové jednání úřadů a koordinátorů a zveřejňování příkladů o využitelných ekologicky šetrných technologiích a výrobcích,
- ♦ osvěta mezi občany a preferování ekologicky šetrných firem pro zpracování zakázek (popř. vytýčení ekologické šetrnosti jako kritéria pro veřejnou zakázku),
- ♦ vytváření a doporučování systému mechanismu EMAS (ekologický managementový systém) na obecní a regionální úrovni a v hospodaření úřadu, společných podniků nebo podniků s obecním podílem (správa komunikací, odpadové firmy, vodárenské a čistírenské firmy).

26 Odpovídající využívání vědeckých poznatků pro trvale udržitelný rozvoj regionu

Základní úkoly:

- ♦ kontaktování vědeckých pracovníků v regionu a jejich aktivizace v rámci dosahování cílů vytyčených MA 21,
- ♦ stimulace veřejného zájmu o využití vědeckých poznatků pro rozvoj regionu nebo obce,
- ♦ partnerské kontakty s některými rozhodujícími vědeckovýzkumnými zařízeními v regionu i mimo.

Akce:

- ♦ spolupráce při řešení úkolů vědeckého výzkumu na regionální úrovni a rozvoj obecního zájmu o řešení a výstupy regionálních vědeckých prací,
- ♦ navrhování grantových podpor a vymezení projektů užitečných pro praxi regionu na vyšších místech a lobování v jejich prospěch,

- ♦ podpora vědeckých institucí při získávání peněz na řešení lokálně zaměřených praktických řešení vědeckých úkolů,
- ♦ prezentace vědeckých výzkumů a regionálních úkolů před veřejností.

27 Podpora vzdělávání, osvěty a odborného školení obyvatel i zúčastněných skupin

Základní úkoly:

- ♦ zajištění přístupu k informacím o možnostech dalšího vzdělávání občanů v regionu a podpora odborného růstu profesních skupin v regionu v souladu se záměry zaměstnavatelů a úřadu,
- ♦ zajištění odborného a jazykového vzdělávání pro pracovníky úřadů a organizací ve sféře obecních a regionálních úřadů,
- ♦ podpora vzdělávání a osvěty obyvatel v otázkách spojených s ochranou životního prostředí a MA 21 v dané oblasti.

Akce:

- ♦ zajištění jazykových a vzdělávacích kurzů v daném místě,
- ♦ zajištění pravidelných akcí osvěty a vzdělávání o ochraně životního prostředí v daném místě (panelové diskuse, přednášky, promítání filmů, videa, vzdělávací osvětové pořady, lokální a regionální soutěže pro veřejnost),
- ♦ přímá podpora při vzdělávání a osvětě pracovníků úřadů a s nimi spojených organizací.

28 Sladění uspořádání úřadů s mezinárodními institucemi a mezinárodní právní nástroje a mechanismy a jejich uplatnění v rozvoji regionu

Základní úkoly:

- ♦ seznamování se s postupně uplatňovanými mezinárodními právními normami a mechanismy jejich platnosti v daném místě,
- ♦ seznamování se s funkcí institucí a činností úřadů v zemích Evropské unie, rozvíjení partnerských vztahů s dalšími městy a regiony,
- ♦ seznamování se a zveřejňování mezinárodních právních nástrojů platných i v České republice.

Akce:

- ♦ zajišťování si materiálů o právních normách a řízení a členění institucí v zahraničí,
- ♦ vytváření partnerských svazků s městy Evropské unie a přejímání mechanismů,
- ♦ vytváření obecného ovzduší pochopení pro přijaté mezinárodní smlouvy, úmluvy a další dokumenty na úrovni mezistátní a jejich popularizace.

29 Dostatek odpovídajících informací pro rozhodování o problémech i aktivitách na komunální (obecní, městské) i vyšší úrovni

Základní úkoly:

- ♦ zajištění tvorby a rozdělování odpovídajících informačních materiálů o regionu, obci, městě a činnostech pro jejich rozvoj a MA 21 (letáky, brožury, videokazety, PC média),
- ♦ zajištění pracovníků pro činnost v oblasti propagace, osvěty a ekologické výchovy a pro činnost „práce s veřejností“ na úřadu a jejich stimulace k odpovídajícím výsledkům,
- ♦ trvalé zajišťování nových údajů o povaze prostředí ve sledované oblasti, regionu a jejich zveřejnění mezi občany,
- ♦ přehled o aktivitách na občanské, obecní i okresní a regionální úrovni z hlediska ochrany životního prostředí a akcí MA 21,
- ♦ využití dostupných informačních zdrojů v regionu pro účely MA 21.

Akce:

- ♦ vedení přehledné kroniky akcí a činností všech subjektů v rámci MA 21,
- ♦ popularizace informací o možných činnostech a akcích MA 21 v místních médiích (nástěnky, letáčky v prodejnách, samolepky na veřejných místech, místní rozhlas, místní noviny, atp.),
- ♦ zajištění a vyškolení určených pracovníků pro práci s veřejností a popularizaci při úřadech,
- ♦ vytvoření místního „Atlasu životního prostředí“ a podobných materiálů a jejich zveřejnění pro občany,
- ♦ sledování odborných regionálních i republikových tiskovin a zajišťování si pravidelných zpráv a jejich sdělování zájmovým skupinám a sdružením s podílem na MA 21.

Na závěr

Je samozřejmě ještě množství dalších otázek a problémových okruhů vztažených k místním environmentálním činnostem a místním Agendám 21, ale ty nejsou zařazeny ve výběru pro vstup do příštího tisíciletí, protože nejsou problémem celosvětovým (problém dopravy a její restrukturalizace a parkování např. řeší země různě a je aktuální jen v některých zemích) nebo nejsou problémem aktuálním pro Českou republiku (ochrana oceánů lze například dělat jen vzdáleně a nepřímo, na rozdíl od ochrany ovzduší).

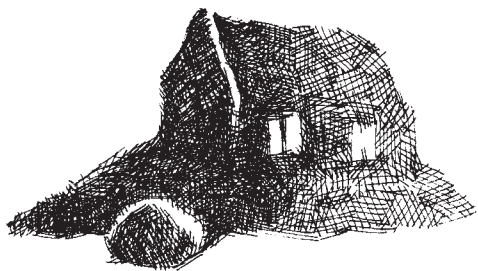
Místní agendy 21 jsou souhrnným programem pro regiony a obce světa. Přistoupením k činnosti v rámci MA 21 se naše města a obce začleňují k více než dvěma tisícům měst obcí a regionů z celého světa. Např. jen v Německé spolkové republice je zapojeno do MA 21 k osmi stům obcí a měst. Tím se může osvědčit lokální pochopení globálních problémů a lze najít další myšlenkový zdroj pro povzbuzení do pokračování v činnosti pro rozvoj v rámci hesla „nej lokálně, myslí globálně“ (jde o heslo, nikoliv politický program).

Jsou i programy související s činností v daném místě a s úkoly Místních Agend 21 se překrývající jako např. „Zdravé město“, Vesnice roku, atp.

Skutečným zdrojem a motorem akcí MA 21 může být pouze neutuchající a nezdolná píle a drobná nezištná práce ve prospěch dobré věci a pochopení.

V následujících textech najdete knižní odkazy na doporučenou literaturu a kontakty na důležité zdroje informací a osoby zapojené do místní Agendy 21 v České republice.

Bohuslav Krajšek

Doporučená literatura

Bruntlandová Gro Harlem (překlad Korčák Pavel), **Naše společná budoucnost**, Academia Praha, 1991, ISBN 80-85368-07-02

Ganguly Prabir, **Trvale udržitelný rozvoj**, VŠB TU Ostrava, projekt Tempus, 1997, ISBN 80-7078-473-3

Hewitt Nicola, **Plánování činnosti v oblasti péče o životní prostředí — příručka lokální Agendy 21**, ICLEI, 1997

Kolektiv, **Sustainable Cities for Development of Europe**, Německý svaz měst a obcí, 1996

Marek Josef, **Obce, veřejnost a rozhodování o životním prostředí**, Pražské ekologické centrum, Praha, 1996, ISBN 80-901377-4-1

Moldan Bedřich, **Indikátory trvale udržitelného rozvoje**, VŠB TU Ostrava, projekt PHARE, 1996, ISBN 80-7078-380-X

Moldan Bedřich (editor), **Konference OSN o životním prostředí a rozvoji, Rio de Janeiro, 3.—14. června 1992**, MŽP ČR, Praha, 1993, ISBN 80-85368-54-X

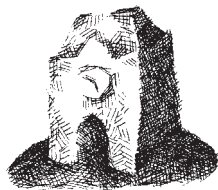
Náměty pro obce k jednání šetrnému k životnímu prostředí, Difu Berlín a KZT, Praha, 1996

Nováček Pavel, Mederly Peter a kol., **Strategie udržitelného rozvoje**, STUŽ, UP-PřF Olomouc, 1996, ISBN 80-901896-2-8

Opplová Marta, Hruža Jiří, **Lidská sídla v podmínkách trvale udržitelného rozvoje**, VŠB TU Ostrava, projekt PHARE, 1996, ISBN 80-7078-368-0

Překlad dokumentu, **Agenda 21**, MŽP ČR, Praha, 1998, ISBN 80-7212-039-5

Reitschmiedová Alena (editorka), **Práce s veřejností a místní Agenda 21**, MŽP, Praha, 1998, ISBN 80-7212-047-6

Reitschmiedová Alena, Komanec Ondřej, **Obce, životní prostředí a veřejnost**, ČEÚ a MŽP ČR, Praha, 1996, ISBN 80-85087-46-4

Remtová Květa, **Trvale udržitelný rozvoj a strategie ochrany životního prostředí**, VŠB TU Ostrava, projekt PHARE, 1996, ISBN 80-85368-93-5

Summit Země 92, MŽP ČR, Praha, 1992, ISBN 80-85368-31-5

Adresy na internetu

www.ceu.cz Stránka Českého ekologického ústavu

www.difu.de Oficiální stránka Německého ústavu pro urbanistiku v Berlíně, kde je větší část věnována komunální environmentální politice měst a obcí (včetně Agendy 21)

www.env.cz Stránka Ministerstva životního prostředí

www.reg.org/REC/Databases/databases.html

Na této stránce jsou umístěny databáze iniciativ pro udržitelný rozvoj, které jsou vyvíjeny ve střední a východní Evropě. Organizace, které databáze provozuje, se jmenuje Regionální centrum pro životní prostředí a sídlí v Budapešti (Regional Environmental Centre)

www.un.org/esa/sustdev

Stránka Komise pro udržitelný rozvoj OSN (UN – Commission on Sustainable Development)

Seznam důležitých adres a kontaktů

Agentura Koniklec

Železná 4, 110 00 Praha 1

kontaktní osoba: Miroslav Lupač

tel.: (02) 27 53 33, (0311) 68 47 13, *e-mail:* koniklec@ecn.cz

CEMC (Česká podnikatelská rada pro udržitelný rozvoj)

Jevanská 12, 100 00 Praha 10

kontaktní osoba: RNDr. Petr Horáček, Ing. Bohuslav Moucha

tel.: (02) 628 09 57-8, *fax:* (02) 77 58 69, *e-mail:* CEMC@ecn.cz

Centrum pro komunitní práci — místní zastoupení pro střední Moravu

Palackého 30, 750 00 Přerov

kontaktní osoba: Roman Haken

tel.: (0641) 21 95 55, *fax:* (0641) 21 95 55,

e-mail: cpkp.olomouc@telecom.cz

Centrum UK pro otázky životního prostředí

Petrská 3, 110 00 Praha 1

kontaktní osoba: Prof. Bedřich Moldan, CSc., Dr. Tomáš Hák

tel.: (02) 231 53 34, 231 53 09, *fax:* (02) 231 53 24

České centrum čistší produkce (CPC)

Botičská 4, 120 00 Praha 2

kontaktní osoba: Ing. Vladimír Dobeš, Libor Novák

tel.: (02) 24 91 91 48, 0603 23 93 76 (L. Novák),

fax: (02) 24 92 01 28, *e-mail:* dobes@cpc.cz

Český ekologický ústav — oddělení osvěty

Vršovická 65, 100 10 Praha 10

kontaktní osoba: PhDr. Alena Reitschmiedová

tel.: (02) 74 47 02, 67 12 29 41, *fax:* (02) 71 73 77 21,

e-mail: reit@ceu.cz

DHV ČR

Stodolní 3, 702 00 Ostrava

kontaktní osoba: RNDr. Radim Misiáček

tel.: (069) 612 31 24, *fax:* (069) 612 37 40,

e-mail: dhvova@ostrava.czcom.cz

EUPRI — Energie, udržitelný rozvoj, partnerství, regionální aktivity

Branišovská 31, 370 05 České Budějovice

kontaktní osoba: RNDr. Oldřich Syrovátka

tel./fax: (038) 777 53 12, *e-mail:* syrovat@entu.cas.cz

GEN s. r. o.

U Nikolajky 4, 150 00 Praha 5

kontaktní osoba: Ing. František Čechák, Ing. Zuzana Kubínová

tel.: (02) 53 21 32, 90 05 87 49

GEOtest Brno, a. s.

Šmahova 112, 659 01 Brno

kontaktní osoba: Ing. Radek Janoušek

tel./fax: (05) 48 12 53 92, *e-mail:* trade@geotest.cz

Institut pro místní správu

Dlážděná 6, 111 21 Praha 1

kontaktní osoba: Mgr. Milan Brůček

tel.: (02) 24 22 61 12, 24 13 41 10, *fax:* (02) 24 22 90 25

Katedra hygieny a preventivního lékařství, Lékařská fakulta UK

Šimkova 870, 500 01 Hradec Králové

kontaktní osoba: Prof. RNDr. Vladimír Srb, DrSc.

tel.: (049) 581 64 75, *fax:* (049) 551 35 97,

e-mail: fiala@lfhk.cuni.cz

Management Systems Team

Letenská 17, 118 06 Praha 1

kontaktní osoba: Dr. Sláva Kubátová

tel./fax: (02) 57 31 39 14, *e-mail:* msteam@ms.anet.cz

MěÚ Studénka, odbor ŽP

Sjednocení 762, 742 13 Studénka

kontaktní osoba: RNDr. Helena Kameníčková

tel.: (0655) 702 05

MŽP, oddělení vzdělávání a osvěty

Vršovická 65, 100 10 Praha 10

kontaktní osoba: Ing. Marta Černá, CSc., RNDr. Miloslav Novák

tel.: (02) 37 12 24 45, 67 31 06 71, *fax:* (02) 67 31 03 40,

e-mail: Cerna_Marta@env.cz, Novak_Miloslav@env.cz

Národní síť Zdravých měst ČR

Šrobárova 48, 100 42 Praha 10

kontaktní osoba: Ing. Petr Švec, tajemník

tel.: 0602 50 06 39, *tel./fax:* (02) 67 08 23 52,

e-mail: praha@nszm.cz

Okresní úřad Nový Jičín

Divadelní 3, 741 01 Nový Jičín

kontaktní osoba: Ing. Ivo Kvarda

tel.: (0656) 78 73 34, *e-mail:* ivo_kvarda@oku-nj.cz

kontaktní osoba: Ludmila Odvárková (RŽP)

tel.: (0656) 78 73 27, *fax:* (0656) 234 68,

e-mail: ludmila_odvarkova@oku-nj.cz

Okresní úřad RŽP Děčín

28. října 1 155, 405 59 Děčín I

kontaktní osoba: Miloslava Tomíková

tel.: (0412) 59 14 79, *fax:* (0412) 51 00 80,

e-mail: j-zizka@oku-dc.cz

Regionální environmentální centrum (REC ČR)

Senovážná 2, 110 00 Praha 1

kontaktní osoba: Mgr. Simona Šulcová

tel./fax: (02) 24 22 28 43, *e-mail:* reccz@ecn.cz

Sdružení environmentálně sdružených občanů – SEZO

8. pěšího pluku 1 975, 738 02 Frýdek-Místek

kontaktní osoba: Doc. Ing. Prabir Ganguly, CSc.

tel./fax: (0658) 334 95,

e-mail: Prabir.Ganguly@vsb.cz, oracth@geocities.com

Správa CHKO Bílé Karpaty

Nádražní 318, Luhačovice

kontaktní osoba: Mgr. Vít Hrdoušek

tel./fax: (0631) 32 25 45, *tel.:* (067) 93 25 80,

e-mail: csop@es-servis.cz

Správa CHKO Český kras

Karlštejn 58, 267 18 Karlštejn
kontaktní osoba: Mgr. Michael Pondělíček
tel./fax: (0311) 68 47 13, *e-mail:* ckras@iol.cz

Svaz měst a obcí ČR

Pacovská 31, 140 00 Praha 4
kontaktní osoba: Ing. Věra Jechová
tel.: (02) 61 21 14 24, 61 21 13 00, *fax:* (02) 61 21 13 18,
e-mail: smo@login.cz

Ústav pro ekopolitiku

Hradební 3, 110 00 Praha 1
kontaktní osoba:
JUDr. Eva Kružíková, Viktor Třebický, Tomáš Gremlica
tel.: (02) 231 57 34, *e-mail:* iep@ecn.cz

Územní odbor MŽP pro ostravskou oblast

Prokešovo nám. 8, 702 00 Ostrava
kontaktní osoba: Ing. Milan Machač
tel.: (069) 628 23 79, *fax:* (069) 611 87 98,
e-mail: mmachac@env.cz, uo_ostrava@env.cz

Zelené srdce Evropy, Spolek pro rozvoj oblastí Dunaj-Vltava

Lidická 66, 370 01 České Budějovice
kontaktní osoba: Ing. Václav Polák
tel.: (038) 601 80

ZO ČSOP Veronica

Panská 9, 602 00 Brno
kontaktní osoba: RNDr. Yvonna Gaillyová, Mgr. Martin Nawrath
tel./fax: (05) 42 21 83 51,
e-mail: yvonna.gailly@ecn.cz, veronica@ecn.cz

Zkratky

AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny
ČEÚ	Český ekologický ústav
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ECN	Econnect — spojovací ekologický uzel Internetu
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CHOPAV	Chráněná oblast přirozené akumulace podzemních vod
CHÚ	chráněná území
ICN	Informační centrum nadací
MA 21	Místní agendy 21
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NGO	nevládní organizace

Bohuslav Krajšek

Autor studoval VŠCHT v Praze, působil jako volný žurnalista (publikoval v časopise Ekojournal a dalších), pracoval na společných vzdělávacích programech ve střední Evropě, byl poradcem v několika soukromých firmách (pracoval mj. na podpůrných programech v Chorvatsku, Slovinsku, Srbsku a na Slovensku — EFM, ETP) a pracuje jako poradce — specialista firmy ALFAtech.

Úvod k místním Agendám 21 v České republice

Autor: Bohuslav Krajšek

Vydalo: Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65
100 10 Praha 10

Grafická úprava a sazba:
Ota Kondelík, ALFAtech, Praha

Ilustrace a obálka:
Cyril Kozák, Praha

Tisk: GRAPHIC s. r. o., Praha

Náklad 500 výtisků

Počet stran 44

1. vydání, Praha 1998

ISBN 80-7212-052-2